

DZIENNIK WILEŃSKI

Adres Redakcji i Administracji: Dominikańska Nr. 4.

Redakcja otwarta od godz. 12-ej do 2-ej po poł.

Administracja otwarta codziennie od g. 10 do 6 wiecz., w niedziele od 1—2.

Warunki prenumeraty: Rocznie—12 mk., półrocznie—6 mk., kwartalnie—3 mk. miesięcznie — 1 mk. Za przesyłkę pocztową i odnośnienie do domu 20 f. miesięcznie. Zmiana adresu — 20 fen.

Ceny ogłoszeń: Na 4-ej stronie za wiersz drobnego druku—25 fen., nekrologi—60 fen. Ogłoszenia drobne za wyraz—5 fen. Ogłoszenia przyjmuje Administracja «Dziennika Wileńskiego» do godz. 4 po poł. Po godz. 4-ej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawiadomienia przyjmuje drukarnia ks. A. Rutkowskiego, ul. Botaniczna № 7.

Numer pojedynczy kosztuje 10 fenigów.

Gazeta wychodzi codziennie—z wyjątkiem dni poświęconych.

TELEGRAMY.

(W. T. B.)

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Kwatera główna 18 sierpnia.
FRONT ZACHODNI.

Na północ od Sommy nieprzyjacieli, pomimo ciężkich ofiar z jego strony kontynuował z ogromnym napięciem swe wysiłki. Anglicy skupili w tym celu sporo nowych dywizji. Na południo-zachód od Maretinpuich udało się im zmusić nasze wojska do cofnięcia się na niedużej przestrzeni z przedniej linii do następnej, znajdującej się tuż za nią. Natomiast na północ od **Pozieres** i tuż na zachód od lasu **Foureaux**, Anglicy zostali gładko odparci. Francuzi znowu obrali na swe ataki nocne godziny. Znaczne ich siły dokonały około północy ataku na nasze pozycje pomiędzy Guillemont i Maurepas, lecz zostały bardzo krwawo odrzucone. W wysuniętej części naszych linii, na północ-wschód od **Hardecourt** dotychczas trwa zacięta i niezdecydowana jeszcze walka. Obustronna działalność artylerji stale jest bardzo gwałtowną.

Na prawo od Mozy, nieprzyjacieli dokonał wieczorem ataku na szerokim froncie pomiędzy fortem Thiamont a lasem Chapitre, jak również wielokrotnie atakował w zachodniej części lasu «górzystego». Około wsi **Fleury** walka jest jeszcze w toku, pozatem zaś natarcie nieprzyjacielskie zostało wszędzie złamane.

16 sierpnia pod Nesle został zmuszony do wylądowania przez nasz ogień ochronny francuski dwupłatewiec.

FRONT WSCHODNI

Grupa wojsk generała-feldmarszałka v. Hindenburga.

Pomijając niedużą, ale ożywioną potyczkę na zachód od jeziora **Nobel**, która dotychczas nie została jeszcze zakończona, odbywały się tylko starcia przednich straży, nie posiadające żadnego znaczenia.

Front wojsk generała kawalerji arcyks. Karola.

Na froncie armji gen. hr. v. Bothmera **wojska tureckie** odparły atakujące oddziały rosyjskie.

W Karpatach powodzenie zostało rozciągnięte na **Starą Obczyne**, przyczem pochwycono 200 jeńców i zdobyto kilka karabinów maszynowych.

FRONT BAŁKAŃSKI.

Po bezowocnych atakach koalicyjnych, dokonywanych w ostatnich dniach, wojska związkowe rozpoczęły kontratak. Po stoczeniu walki z serbską dywizją dunajską została zdobyta **Florina**.

Na północ-wschód od Kara-Burun niemieckie aeroplany zaatakowały z powodzeniem rosyjskie kontrtorpedowce i łódź podwodną.

Urzędowy komunikat rosyjski z d. 11 sierpnia donosi pomiędzy innymi o zniszczeniu pod Monasterzyskami przez automobil opancerzony, za pomocą ognia z karabinów maszynowych, bataljonu niemieckiego rezerw. pułku piechoty № 3. Wbrew temu stwierdza się niniejszem, że bataljon stracił wówczas naogół z rannych.

Naczelne
Dowództwo armji.

KOM. URZĘD. AUSTR.-WĘGIERSKI.

Wiedeń 18 sierpnia.

FRONT ROSYJSKI

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

Przy zdobyciu góry **Stara Obczyna** wojska związkowe wzięły do niewoli 200 żołnierzy i zdobyły 2 karabiny maszynowe.

Na południe od **Horożanki** bataljony austriacko-węgierskie wyparły nieprzyjaciela z wysuniętego okopu.

Wcielone w skład armji generała hr. v. Bothmera wojska cesarsko-otomańskie odparły próby ataków.

Front wojsk generała-feldmarszałka v. Hindenburga.

Na froncie armji generał-pułkownika v. Böhm-Ermolli'ego nieprzyjacieli w ostatnich dniach poniósł tak ciężką porażkę, że wczoraj pozostawał w całkowitym spokoju. Na froncie wołyńskim odbywają się pomyślne starcia.

FRONT WŁOSKI.

Nieprzyjacielski ogień działowy, skierowany na nasz nowy front w okolicach Gorycji, trwa w dalszym ciągu. Pomijając atak Włochów przeciwko wyżynie na południo-zachód od San Grado di Merna, który został odparty, nie doszło do żadnych większych walk piechoty.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Na froncie c.-k. wojsk sytuacja nie uległa zmianom.

Zastępca szefa sztabu generalnego
v. Hoefler
Feldmarszałek-leutnant.

Wypadki na morzu.

Odwzajemniając się za nieprzyjacielski atak lotniczy na Trjest, w nocy z 16 na 17 sierpnia eskadra aeroplanów wykonała napad na Wenecję. Zostały obficie zarzucone ciężkimi, lekkimi i podpalającymi bombami dworzec kolejowy, magazyny, arsenał i przedmioty wojskowe, przyczem osiągnięto sporo celnych rzutów i wywołano duży pożar w magazynach przy dworcu kolejowym.

Inna eskadra zaatakowała pomyślnie port wewnątrz w Grado, baterję nad dolnym brzegiem Isonco oraz przedmioty wojskowe w Monfalcone. Pomimo bardzo zawziętej obrony, wszystkie aeroplany powróciły nieuszkodzone.

Dowództwo floty.

SOFJA (16 bm.) Sztab generalny komunikuje: 14 bm. artylerja nieprzyjacielska zaczęła gwałtownie ostrzeliwać nasze wysunięte pozycje, na południe i na zachód od jeziora Dojran. Pod osłoną tego ognia, piechota nieprzyjacielska zaatakowała w nocy pomienione pozycje; lecz została odparta. Artylerja nieprzyjacielska kontynuowała w dalszym ciągu swój ogień.

15 sierpnia rano nieprzyjacieli ponownie zaatakował te pozycje, jak się zdaje, przy pomocy znacznych sił zbrojnych, lecz został znowu odparty i był zmuszony cofnąć się w wielkim nieporządku. Na pozostałym froncie odbywa się słabszy ogień działowy i starcia patroli.

WIEDEŃ (18 bm.) Z powodu **86-ej rocznicy urodzin cesarza Franciszka-Józefa** gazety zamieszczają podniosłe, stosowne do uroczystości artykuły, w których wysławiają szczytną postać monarchy, jako promieniejący przykład niezłomnej siły woli, nieugiętego poczucia obowiązków, roztropności i sprawiedliwości. Dalej pisma podkreślają liczne czyny bohaterskie ludów austriacko-węgierskich, i zaznaczają świętość i sprawiedliwość

sprawy, za którą one walczą, wyrażają niewzruszoną nadzieję na ostateczne pełne chwały powodzenie i honorowy pokój.

BUKARESZT (17 bm.) Według «Steagulu» wczoraj odbywały się narady w ministerjum wojny, w których przyjmowali udział prezes ministrów, sekretarz generalny ministerjum wojny, dowódca 3 korpusu, oraz rosyjski attaché wojskowy, pułkownik Katarinow.

BERLIN (18 bm.) «Berl. Lokalanz.» donosi z Genewy, że z pomiędzy szczupłych informacji paryskich co do dwugodzinnej angielsko-francuskiej narady wojennej, która się odbyła 16 sierpnia, należy wymienić następującą wiadomość. Król angielski i Poincaré w głównej kwaterze Haig'a przyjęli udział w ożywionej wymianie zdań pomiędzy Haig'iem, Joffr'em i Foch'em. **Wyniki tych narad** winny się wkrótce uzewnętrznić i poza granicami Francji.

LONDYN (17 bm.) Lord Cecil oświadczył w Izbie gmin, że sytuacja na froncie zachodnim, w Egipcie i w Mezopotamji jest zadawalająca. Wyjaśnienia co do akcji rządu angielskiego i egipskiego są niepożądane ze względu na nieprzyjaciela.

BERLIN (18 bm.) «Berl. Tagebl.» donosi z Bazylei, że jak komunikuje «Schweizerische Post», w **Salonikach** wylądowało kilkuset **Włochów**. Sarrail oświadczył pewnemu deputowanemu z partji Venizelosa, że musi zatelegrafować na dalsze transporty wojsk, aby mógł rozpocząć akcję na wielką skalę.

BERLIN (18 bm.) «Berl. Lokalanz.» donosi z Genewy, że, jak «Eclair» dowiaduje się z Londynu, rząd angielski prosił w Petersburgu o przyjazne wyjaśnienia co do zamiarów Stürmera, wobec krążących pogłosek, że Stürmer dąży do zawarcia **separatynego pokoju**. Stürmer złożył oświadczenie, w którym zaznacza swą całkowitą jedność z planami koalicji.

PARYŻ (17 bm.) «Matin» donosi, że do obozu w Mailly przybyły nowe wojska rosyjskie.

BERLIN (18 bm.) «Berl. Lokalanz.» donosi ze Sztokholmu, że jak głoszą pół-urzędowe komentarze rosyjskie, wzmocnienie frontu galicyjskiego doprowadzi skoncentrowania przez Austriaków na drodze do **Lwowa** tak wielkich mas wojska, że próba przełamania oporu, nawet w razie pomyślnego zdobycia Lwowa, nie opłaciłaby się ze względu na związane z tem straty w ludziach. Lwów posiada pewne polityczne znaczenie, ale jest pozbawiony wszelkiej wartości strategicznej.

Przewroty gospodarcze w dwuleciu wojny.

Na ściśle bilansowanie przewrotów ekonomicznych w ciągu dwuletniego okresu wojny za wcześniejsze. Jest to rachunek zbyt zawily. Sumy kosztów i strat wojennych wkraczają w sferę cyfr niemal metafizycznych—w dziedzinę tryljona. Należałoby operować conajmniej działaniami z wyższej matematyki, aby próbować ująć w całość inne zjawiska przemian w życiu handlowo-przemysłowym.

Straty po jednej stronie, zupełne ruiny licznych warstw ludności, korzyści warstw, które się na wojnie bogacą, po drugiej stronie, a w saldzie zawsze minusy materialne i kulturalne oraz hekatomba ofiar życia ludzkiego—to buchalterja, której nie przeprowadzi żaden ekonomista, ani żadne najczujniejsze biuro statystyczne. Badacz najbardziej spostrzegawczy zdoła uchwycić zaledwie kilka charakterystycznych momentów tego nieznanego jeszcze na świecie procesu ekonomicznego.

Do zjawisk najznamienniejszych należą przedewszystkiem wyższości cen. Jest to objaw powszechny, sięgający po za tereny, objęte wojną. Wyczerpywanie się zapasów, popyt na towary, zwiększony z powodu ograniczonych dowozów, zmniejszona na ogół produkcja—wszystko to sprawiło, że ceny podnoszą się na wyżyny, nieznane niemal w historii cen towarów. Ta wyższość cen wyrządza dotkliwie szkody konsumentom, a bogaci wielu producentów i spekulantów. Suma jednak produkcji jest znacznie mniejsza na świecie i ona sama przez się stanowi dotkliwą stratę gospodarstw narodowych. Strata ta dochodzi do wielu miliardów.

Jeśli więc z jednej strony zważymy, że większość podmiotów gospodarczych znalazła się w tem położeniu, iż na konsumpcję musi wydawać trzykrotnie więcej, a produkuje coraz mniej, to wprawdzie z powodu wysokich cen część zysków dopływa znow do zasobów producentów i pośredników, którzy korzystają z wyjątkowych koniunktur, ogólne jednak rezultaty takiego gospodarstwa prowadzą do ruin.

Podział powszechnych wyników obrotu ekonomicznego doznał zupełnego zwichnięcia w porównaniu nawet z normalnym podziałem w gospodarstwie kapitalistycznym.

Przesunięcie się korzyści ku pewnym tylko warstwom stało się źródłem nowego rozbitcia wszelkiej równowagi.

Wśród dwóch obozów, walczących ze sobą, obóz koalicyjny, jakby się zdawało, znalazł się w warunkach pomyślniejszych, bo jest mniej odcięty od arterji ruchu gospodarczego. Są to jednak tylko pozory lepszych szans. Zamknięcie rynków państw centralnych sprawia, że niemal wszystko, co one produkują na potrzeby wojny, wraca znow w oddźwięku pieniężnym do ich wewnętrznego obrotu.

W Rosji, a nawet w Anglii dzieje się zupełnie inaczej. Oba te państwa wzbogacają Stany Zjednoczone i Japonję. Tam odpływają znaczne przewyżki zysków wojennych. Świadectwem tego jest między innymi fakt powrotnego odpływu pożyczek, które w swoim czasie finansowała Anglja. Kapitaliści angielscy byli w posiadaniu około 70 miliardów franków obcych rent.

Ruch likwidacyjny wszelkich walorów sprawił, że Anglja musiała wyzbyć się znacznej części tych swoich oszczędności i że Ameryka i Japonja przedewszystkiem wycofały pokażne sumy swoich własnych pożyczek.

Rosja zadłużyła się w Japonji i w Ameryce, nie mówiąc już o Anglii, na dziesiątki miliardów. Wyniknie stąd długotrwała zależność gospodarcza Rosji nie tylko od państw koalicyjnych, lecz od obcych części świata.

Francja, która pod względem zasobów pieniężnych uchodziła za najlepiej sytuowaną, która gromadziła zawsze oszczędności, nie rozwijając przedsiębiorstw przemysłowych na wielką skalę, mogła długo swobodnie rozporządzać wewnętrznym kredytem. Ale i ten jest na wyczerpaniu, gdyż Francja czyniła ogromne nakłady na pokrycie własnych kosztów wojennych i na zaliczenia dla Rosji. Teraz zarząd centralny finansami koalicyjnemi wzięła w swe dłonie Anglja, zeskarbując środki całej niemal koalicyji. (N. G.)

Głosy w sprawie pokoju.

«Vossische Ztg.» pisze:

«Daily Telegraph» komunikuje z Nowego Jorku pod datą 11 sierpnia następującą wiadomość: Berlińskiemu korespondentowi «New York Times'a» pozwolono zatelegrafować do Ameryki, iż opinja publiczna Niemiec uważa, że chwila odpowiednia do zawarcia pokoju jeszcze nie nadeszła.

Sekretarz stanu Zimmerman w imieniu ministerjum spraw zagranicznych upoważnił korespondenta do zaprzeczenia wszelkim wiadomościom o pokoju.

Sekretarz stanu oświadczył: Mo carstwa koalicyji lądują się, że obecna ofensywa polepszyła ich widoki, my jednak jesteśmy przeświadczeni, że żelazny mur na zachodzie nie zostanie złamany, a na wschodzie można oczekiwać nowych naszych postępów. Znakomity wynik zniw, co przyznają sami Anglicy, unicestwia wszelkie plany ogłodzenia nas.

«Vossische Ztg.» komunikuje:

Z Nowego Jorku donoszą, że amerykański poseł we Francji, Sharp, w drodze do Ameryki zatrzymał się w Berlinie, gdzie konferował z kilku wybitnymi politykami. Na tej podstawie osnuta została pogłoska, że Sharp w imieniu Wilsona pytał mocarstwa walczące o możliwości zawarcia pokoju. Korespondent «Daily Telegraph» po sprawdzeniu tej pogłoski w Waszyngtonie, ogłasza, że Sharp jedzie na urlop do Ameryki i że żadnej misji politycznej mu nie powierzano.

«Vorwärts» donosi:

«Manchester Guardian» w artykule wstępnym z dn. 4 sierpnia podaje ocenę mowy Harnacka, wygłoszonej 1-go sierpnia na jednym z zebrań komitetu narodowego niemieckiego.

Organ angielski oświadcza: Niemożliwym jest mówić o pokoju, dopóki Niemcy prawią o aneksjach i odszkodowaniach.

Nie jest to tylko jakiś skrajny wybrzy, ponieważ Harnack należy do umiarkowanych.

I on oświadczył swoim słuchaczom, że wojna nie może się zakończyć status quo ante. Belgja nie może być uzależniona od Anglii.

Dookoła wojny.

Ruchy wojsk rosyjskich w Bessarabji.

«N. Fr. Presse» donosi z Bukaresztu:

Towarowy ruch kolejowy pomiędzy Odesą, a Reni i Galaczem został

zupełnie wstrzymany z powodu wielkiego przesuwania wojsk rosyjskich w Bessarabji.

Do Reni przybyły 2 brygady, które wcielono do armji rosyjskiej.

Nad ujściem Dunaju rozwijają Rosjanie gorączkową akcję.

Jak bardzo zależy generałom rosyjskim na ewentualnem pozyskaniu Rumunji dla własnych celów wojskowych, tego najwymowniej dowodzi to, iż ze strony kół militarnych wywierają obecnie nacisk na dyplomatów, oraz biurokratów petersburskich, celem uzyskania zgody na odstąpienie Rumunom pewnej części Bessarabji za cenę wojskowej pomocy Rumunji.

Panuje przekonanie, że Rumunja dałaby się w obecnej chwili łatwiej pozyskać, niż kiedykolwiek dawniej, ale wzamian za ustępstwa terytorjalne.

Kierownicy polityki rosyjskiej nie wypowiedzieli się jednak dotąd co do postulatów powyższych.

Wojenne plany rosyjskie.

W prasie rosyjskiej kwestja: «W jakim kierunku będzie rozwijała się w dalszym ciągu ofensywa rosyjska» zajmuje obecnie więcej miejsca, aniżeli którakolwiek inna kwestja. W poszczególnych organach daje się zauważyć wielką różność zapatrywań. Bowiem, gdy organ nacjonalistów jest zdania, że największem zadaniem armji rosyjskiej w najbliższej przyszłości jest skoncentrowanie najliczniejszych wojsk na terenie galicyjskim, to «Riecz» podkreśla, iż ewentualne przełamanie linii niemieckich pod Rygą i Dźwińskiem posiada o wiele większe znaczenie strategiczne już z tego powodu, że wówczas zostałaby otwarta dla Rosjan droga do... Prus wschodnich.

«Birz. Wied.» znow zastanawiają się nad tem, że drogą przez Kowel i Brześć Litewski możnaby przedostać się do... Warszawy. Militarny korespondent «Utra Rosji» zwraca uwagę, że Rosjanie nie mogą lekceważyć dziś jednego ani drugiego lub trzeciego frontu bojowego, bo naczelną komenda niemiecko-austriacka tylko wyczekuje takiego momentu, gdy pewna linja rosyjska zostałaby przejściowo osłabiona i pozbawiona silniejszej załogi.

Prawie wszystkie pisma rosyjskie zgadzają się co do tego, iż nie względy natury politycznej, lecz jedynie motywy ściśle militarne charakteru powinny w przyszłości decydować o ruchach armji rosyjskiej.

W «Rusk. Słowie» znajdujemy artykuł wstępny, którego autor dowodzi, że naczelné dowództwo nie powinno kierować się tem, czy Rumunja przyłączy się do czwórporozumienia, czy też nie, lecz pójść swoją drogą, bez względu na wrażenia, jakie rosyjska akcja militarna wywrzeć może wśród państw neutralnych. Rosja winna wziąć naukę z błędów niedawnej przeszłości.

A przeszłość ta uczy, że w sztuce wojskowej dowody natury czysto strategicznej powinny zawsze odgrywać większą rolę, aniżeli dowody polityczne lub dyplomatyczne.

Konferencje z Brusilowym.

Niemale znaczenie militarne przypisują w Petersburgu rzekomym poufny konferencjom cesarza z generałem Brusilowym.

Zmiany w dowództwie rosyjskiem.

Według informacji, nadesłanych z Petersburga do Sztokholmu, niebawem nastąpić mają dalsze zmiany na stanowiskach naczelnych w armji rosyjskiej. Ustąpić mają mianowicie generałowie: Iwanow, Michniewicz i Januszkiewicz.

Program rady wojennej koalicyji.

Donoszą z Paryża:

Rada wojenna państw koalicyji, która odbędzie się w Paryżu w bieżącym miesiącu, będzie również roztrząsać pytanie, w jaki sposób obecna ofensywa koalicyji ma być dalej prowadzona, ażeby dała lepsze wyniki. Międzynarodowe koła zdają sobie dokładnie sprawę z tego, że olbrzymie ofiary ofensywy znajdują się w sprzeczności z sukcesami. Koła owe sądzą, że Rosja i Francja wezwą Anglję i Włochy do intensywniejszego udziału w wojnie, gdyż nie uchodzi nadal, ażeby Rosja i Francja głównie dźwigały ciężar wojny.

Włochy a ekspedycja Salonicka.

Jak donosi «Stampa» turyńska, koalicyja żąda ponownie przysłania posiłków włoskich do Salonik, chociaż rząd włoski dotychczas odrzucał wszelkie żądania w tym kierunku.

Ostatnie zabiegi w Rzymie podkreślają, że angielsko-francuska armja Salonicka, włącznie z Serbami, składa się tylko z 200 tys. żołnierzy, a więc jest za słabą do podjęcia energicznej inicjatywy.

Rosja, pomimo najbardziej przekonujących próśb Pasicza, nie może przysłać więcej wojsk, Francja jest na wyczerpaniu swych rezerw. Pasicz objeżdżał wszystkie kraje koalicyjne, aby przekonać rządy co do konieczności podjęcia ofensywy na Bałkanach.

Francuscy i rosyjscy mężowie stanu w odpowiedzi na to zaznaczyli, że oni nie są w stanie większe jeszcze, niż dotychczas, wysiłki poczynić. Włochy zaś nie przewidziały potrzeby tego rodzaju współdziałania wojennego na Bałkanach.

Z Sofji donoszą do «Voss. Ztg.», że wojska serbskie na froncie macedońskim, które zajmują całą prawie pierwszą linję, mają uniform, zbliżony do francuskiego i tylko stalowe hełmy francuskiego pochodzenia są zaopatrzony w herb serbski. Co do ich nastroju bojowego nie należy go ani przeceniać, ani niedoceniać.

Sprawy polskie.

Stürmer a sprawa polska.

«Ruskoje Słowo» potwierdza w krótkiej notatce, że ustąpienie ministra spraw zagranicznych, Sazonowa, spowodowały w istocie zasadnicze, nie dające bezwarunkowo wyrównać się, różnice zapatrywań między nim a premierem Stürmerem w sprawie polskiej.

W ten sposób upada twierdzenie cytowanego wyżej dziennika, jakoby na posiedzeniu rosyjskiej rady ministrów został był przyjęty projekt Sazonowa w sprawie polskiej.

«Wieczernieje Wremia» ogłasza zaprzeczenie premjera Stürmera z powodu rozszerzanych w prasie pogłosek o mającym być wydanym manifestem w sprawie autonomji Polski.

Według informacji «Dziennika Kijowskiego» hr. Zygmunt Wielopolski udał się do głównej kwatery z własnej inicjatywy. Konferował z gen. Aleksiejewem.

Wiadomość o jego audjencji u cesarza Mikołaja dotychczas nie znalazła potwierdzenia.

Biblioteka polska w języku niemieckim.

W niedługim czasie ma zacząć wychodzić w Niemczech, pod kierunkiem pp. Wład. Kościelskiego i dra A. Guttry'ego, wydawnictwo «Polnische Bibliothek», które obejmie wybór dzieł najwybitniejszych pisa-

rzów polskich i prace o Polsce i jej kulturze.

Zadaniem wydawnictwa będzie systematyczne zaznajamianie społeczeństwa niemieckiego z Polską i jej sprawami, jej teraźniejszością i przeszłością, którego brak dotąd w Niemczech odczuwać się dawał.

Jako współpracowników wydawnictwa wymienia prospekt: prof. Bołoz-Antonowicza, J. P. Ardeschah, prof. Brücknera, d-ra Chłędowskiego, H. Hofmansthal, Ricarda Huch'a, prof. Leopolda Jaworskiego, Jana Kasprowicza, prof. Kopere, Tomasza Manna, Gustawa Meyrinka, d-ra Emila Preetoriusa, Stanisława Przybyszewskiego, Wład. Rejmonta, Henryka Sienkiewicza, Kazimierza Tetmajera, prof. Volla i in.

Wydawnictwo przewiduje publikację 6 tomów rocznie.

Najpierw mają się ukazać w przekładzie niemieckim «Wybory poezji» Kochanowskiego, Mickiewicza,łowackiego (2—3 tomy) i Krasińskiego. Dalej: Łozińskiego «Życie Polskie», Antoniewicza «Malarstwo polskie w 19 w.», Gomulickiego «Stara Warszawa», Ad. Grzymały-Siedleckiego «Teatr Polski», Guttrego «Polscy bohaterowie walk o wolność», Mościckiego «Wilno», Górnickiego «Dworzanin polski», «Pamiętniki Paska», «Listy króla Jana do Marysienki z czasów oświeczonej wiedeńskiej», «Pamiętniki Stanisława Augusta», oraz wybitniejsze powieści polskie.

Wydawnictwo «Polnische Bibliothek» ukazywać się będzie nakładem jednego z najpoważniejszych nakładców niemieckich: G. Müllera w Monachjum.

Niemcy.

Municypalizacja handlu.

Pod względem municypalizacji handlu, zwłaszcza produktami spożywczymi, która tak wielkie zrobiła w czasie wojny postępy, pierwsze miejsce zajmuje w Niemczech Strassburg.

W Strassburgu handel prywatny towarami kolonialnymi nie istnieje. 400 kupców, temi towarami handlujących, sprzedaje towary miejskie, otrzymując za to 12 proc. zysku. Kupiec znikąd towarów nabywać niema prawa.

Miasto utworzyło towarzystwo akcyjne: centralę mleczną, której większość akcji posiada, mając zapewniony głos decydujący.

Nabywać i sprzedawać mleko może tylko centrala. Dwieście istniejących mleczarni sprzedaje mleko miejskie, za kartkami.

Miasto posiada własną hodowlę świń, nic nie kosztującą, gdyż karmi się świnie odpadkami, zbieranymi w każdym domu.

Zarząd nabył 100 krów mlecznych, założył niedawno własną hodowlę gęsi i kaczek!..

ROSJA.

Buchanan i Stürmer.

Sztokholmski korespondent «Lokalanzeigera» dowiaduje się z Petersburga: Z wielkiem ożywieniem omawiają tu urzędową wiadomość o pogodzeniu się angielskiego ambasadora Buchanana ze Stürmerem. Według ogólnego przekonania, chwilowe porozumienie się oznacza tylko zawieszenie broni. Koła prawicowe są oburzone redakcją oświadczenia urzędowego, przynajmniej jako zwierchność Anglii wśród koalicji, co robi wrażenie, jakoby całe oświadczenie wydano pod naciskiem Buchanana.

Stürmer a Sazonow.

Do «Berl. Lokalanzeigera» donoszą ze Sztokholmu, że według otrzymanych tam wiadomości z Petersburga, prezes ministrów, Stürmer, przed powrotną swą podróżą do cesarskiej kwa-

tery głównej złożył długą wizytę b. ministrowi spraw zagranicznych Sazonowowi, co było żywo komentowane w kołach politycznych. W podróży do kwatery głównej towarzyszył Stürmerowi prezes Dumy państwowej, Rodzianko. Gazeta «Nowoje Wremia» komunikuje, że do udziału w posiedzeniach rady ministrów będą pociągnięci zasłużeni b. członkowie gabinetu oraz doświadczeni politycy, jak np. b. minister drogi komunikacji Ruchłow—dla rozstrzygnięcia kwestji kolejowej, b. minister Kriwoszejn w charakterze eksperta w sprawie zaopatrzenia w artykuły żywnościowe, Dimitrjew—do kwestji polityki finansowej.

O wznowienie pracy.

Moskiewski komitet wojenno-przemysłowy na posiedzeniu rady do spraw obrony przemysłu przedstawił memoriał o swej dotychczasowej działalności w dziedzinie wznowienia pracy ewakuowanych z Polski i Litwy fabryk. «Produkcyjności tej akcji — pisze komitet — stał na przeszkodzie brak pełnomocnictw i funduszy specjalnych». Komitet prosi Radę, aby jego wydziałowi ewakuowanemu pozwolono sprawy te decydować i nadać prawo rekwirowania warsztatów, maszyn i instalacji tych przedsiębiorstw, które uchylają się od wznowienia pracy.

Protest rosyjski w Chinach.

«Temps» donosi z Pekinu, że rząd rosyjski zaprotestował w Chinach z powodu przyłączenia posłów mongolskich do parlamentu. Rosja żąda wykluczenia ich z parlamentu, ponieważ na podstawie umowy 1913 r. Mongolia jest państwem autonomicznym. Rząd chiński odpowiedzi jeszcze nie udzielił.

Amerykanie w Rosji.

«Berlingske Tidende» donoszą z Petersburga, że «National Citybank» otwiera tam swoją filję w celu zawiązania handlowych stosunków między Rosją i Ameryką. Nadto utworzone ma być towarzystwo amerykańskie dla budowy i eksploatacji linii kolejowych, oraz rozwoju żeglugi na kanałach i rzekach.

W sprawie skandalu spekulacyjnego.

Petersburskie «Wieczernieje Wremia» donosi, że w związku z nadużyciami spekulacyjnymi Rubinstejna i C-o zostały przedsiębrane rewizje u licznych przedstawicieli rosyjskiego świata handlowego i przemysłowego, jak również w bankach, które wykryły w całym szeregu miast ogromne zapasy cukru.

Nastąpiły również nowe areszty znanych członków rosyjskiej finansjery i kupiectwa.

Anglja.

Żądanie odwetu za stracenie Fryatta.

Ag. tel. Wolfa przytacza komunikat biura Reutersa, donoszący, że sir Edward Carson zapytywał na posiedzeniu Izby gmin, jakie kroki zamierza poczynić rząd w głośniejszej sprawie zamordowania kapitana Fryatta. Asquith odpowiedział, że rząd angielski nie zgodzi się na wznowienie po wojnie stosunków dyplomatycznych z Niemcami, nim rząd niemiecki nie udzieli zadośćuczynienia za zamordowanie Fryatta. Anglja naradzi się ze swymi sprzymierzeńcami, co do najlepszych i najskuteczniejszych środków, które mogłyby być przedsiębrane w tej sprawie.

W sprawie ustąpienia Asquitha?

Z Haagi donoszą do «Ber. Tbl.», że w dobrze poinformowanych kołach

londyńskich znowu uważają dymisję Asquitha za rzecz bardzo prawdopodobną i to w najbliższej przyszłości nawet. Sądzą tam mianowicie, że Asquith utrzymywał się dotychczas dzięki poparciu ze strony konserwatystów, którzy jednak w ostatnich czasach częstokroć odmawiali mu tego poparcia, a nawet ich kierownicy pomimo istniejącego dotąd hasła pokoju wewnętrznego stawiali nieraz w formalnej opozycji przeciwko jego wnioskowi. W razie kryzysu gabinetowego wymieniają ponownie Lloyd George, Churchilla i Carsona jako najprawdopodobniejszych kandydatów na następcę Asquitha.

«Manchester Guardian» donosi, że Churchill wszedł w skład liberalnego komitetu wojennego, który bardzo zyskał przez to na powadze. Komitet liberalny w różnych kwestiach ma podobno występować łącznie z unjonistycznym komitetem wojennym; w takim razie w Izbie gmin wytworzyłaby się opozycja pod wodzą Churchilla i Carsona.

Asquith a prawa wyborcze kobiet.

«Nieuve Rotterdamsche Courant» donosi, że przed kilku dniami Asquith oświadczył w Izbie gmin, że zmienił swe poglądy osobiste co do spraw wyborczych kobiet, których przeciwnikiem był uprzednio.

Jak dowiaduje się «Daily News», oświadczenie to zapowiada zmianę polityki prezesa ministrów pod tym względem, i podobno Asquith na posiedzeniu rady ministrów już oświadczył, że na wypadek przeprowadzenia obecnie reformy wyborczej, kobiety również muszą otrzymać prawa wyborcze.

Sytuacja robotników po wojnie.

Znany angielski społecznik, Sidney Webb, podaje w «Daily News» nadzwyczaj smutny obraz sytuacji robotników po wojnie.

Twierdzi on, że wszelka próba obniżenia zarobków po wojnie spotka się z nadzwyczaj mocnym oporem, ponieważ produkty spożywcze po wojnie bynajmniej nie stanowią. Koszta przewozu towarów będą bardzo wysokie, ponieważ dużo statków zatonoło i trzeba będzie przywozić surowce z Niemiec.

Odzież pozostanie drogą, a mięso i mleko dojdzie do bajecznie wysokich cen, Zniży się zapewne trochę cena cukru, kawa, herbata i nafta zostaną w dalszym ciągu drogie.

Najsmutniejszy będzie los starców i sierot po zabitych na wojnie, ponieważ zapomogi rządowe na życie im nie wystarczą, szczególnie wobec kolosalnie wysokich cen.

Produkcja fabryk amunioji.

Lord Montagu w izbie niższej dał przegląd działalności zakładów amunicyjnych w Anglii w ciągu 1915 i 1916 r. Produkcja 18-funtowych granatów wzrosła 6 i pół razy w stosunku do roku 1914, a produkcja granatów do haubic polowych 8 razy.

Co miesiąc zakłady angielskie wyrabiają 2 razy więcej dział ciężkich, niż na początku wojny Anglja ich wogóle posiadała. Wyrób karabinów maszynowych wzrósł aż 16 razy. Tygodniowa produkcja materji wybuchowych jest 66 razy większa niż na nowy rok 1914/15.

W zakładach amunicyjnych pracowało 45.000 żołnierzy i 635.000 innych osób w roku ubiegłym, a w bieżącym 2 i pół miliona ludzi, między którymi jest 400.000 kobiet.

Francja.

Narady Runcimana z Clementelem.

W drodze powrotnej z Włoch, angielski minister handlu Runciman za-

trzymał się w Paryżu i naradzał się tam z francuskim ministrem handlu i przemysłu, Clementelem, co do zarządzeń, które mają przeprowadzić Anglja i Francja w celu urzeczywistnienia uchwał konferencji gospodarczej państw koalicyjnych w Paryżu. Narady pomiędzy Runcimanem i Clementelem doprowadziły do całkowitego porozumienia we wszystkich kwestiach, które były poruszane.

Włochy.

Trzęsienie ziemi.

«Secolo» donosi, iż przed kilku dniami dało się odczuć uderzenie podziemne najpierw w Anconie, a następnie w silniejszej formie w Fano i Pessaro, gdzie pękły ściany w wielu domach. W Rimini również wskutek trzęsienia ziemi wiele domów zostało zniszczonych, przyczem, jak donosi ag. Stefani, cztery osoby zostały zabite, 30 zaś ranionych.

Na Bałkanach.

W sprawie stosunków bułgarsko-rumuńskich.

Ag. tel. Wolfa donosi z Sofji, że stosunki bułgarsko-rumuńskie od kilku dni stały się mniej napięte. Przychylnie jest komentowana w Sofji gotowość rządu rumuńskiego pod względem dalszego spokojnego rozwoju niedawno zapoczątkowanej wymiany towarów pomiędzy Bułgarią i Rumunią. Mianowicie Bułgaria ma otrzymać z Rumunii sól i naftę, Rumunja zaś będzie otrzymywać z Bułgarii tytoń. Nastroj optymistyczny, panujący w rządowych kołach bułgarskich co do stanowiska Rumunii, opiera się oczywiście nie tylko na fakcie zawarcia i urzeczywistnienia umowy co do wymiany niektórych towarów. Poseł rumuński w Sofji wyruszył na 10 dni do Bukaresztu.

Bo «B. Z. am Mittag» donoszą z Bukaresztu, że rumuńskie ministerjum wojny wydało zarządzenie, na mocy którego wszystkie państwowe zakłady rumuńskie winny zachować wytwory swej produkcji w całości na potrzeby armji.

Podróż Carpa do Wiednia i Berlina.

Z Bukaresztu donoszą do pisma węgierskiego «Magyar Ország», że przywódca konserwatystów rumuńskich, znany germanofil Peter Carp, wyruszyć ma do Wiednia i Berlina, w celu uświadomienia tamtejszych sfer decydujących co do sytuacji politycznej w Bukareszcie.

Ze świata.

Narady hiszpańskie.

«Voss. Ztg.» donosi z Bernu pod datą 16 sierpnia: Hiszpański prezes ministrów, Romanones, konferował niedawno z posłem austriackim w San Sebastian, a następnie z ambasadorami Francji, Włoch i Portugalji. Hiszpański poseł w Lizbonie został wezwany również do San Sebastian na naradę.

Starcie pomiędzy żołnierzami chińskimi a japońskimi.

Biuro Reutersa donosi, że jak komunikują pisma japońskie, w Chengchiatung doszło niedawno do starcia pomiędzy żołnierzami chińskimi a japońskimi.

Starcie zostało wywołane napadem żołnierza chińskiego na pewnego japończyka; japoński urzędnik policyjny, który udał się do władz chińskich z protestem wobec tego napadu, został zabity przez żołnierza chińskiego wystrzałem z karabinu. Gdy następnie oddział żołnierzy japońskich udał się do koszar chińskich, ukryci tam

chińczycy zaczęli ich ostrzeliwać. Walka trwała dosyć długo i, według urzędowego komunikatu japońskiego, poległo w niej 9 żołnierzy japońskich, 7 zaś odniosło rany.

Straty chińskie są ocenione na 50 żołnierzy. Gubernator Chengchiatungu po otrzymaniu wiadomości o tych wypadkach, nakazał żołnierzom chińskim przerwanie walki i wyraził niezwłocznie swój żal najgłębszy z powodu tego zajścia konsulowi japońskiemu.

Pertraktacje szwajcarsko-niemieckie.

Wobec niepowodzenia, którem zakończyły się układy Szwajcarii z państwami koalicyjnymi w kwestji dowozu do Szwajcarii artykułów żywnościowych i surowców, Szwajcarii postanowiła spróbować szczęścia w pertraktacjach z drugą stroną, i oto w Bernie rozpoczynają się narady pomiędzy delegatami niemieckimi a reprezentantami Szwajcarii. O przebiegu tych układów nie będą udzielane żadne informacje, aż do czasu ich zakończenia.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

Kurs pieniężny w Ob. Ost.

Kurs urzędowy 1 rb. = 1,75 marek.
Kurs rubla w operacjach bankowych:
100 rb. = 189 marek (proponowano)
100 rb. = 193 marek (sprzedawano)
Stopa procentowa kasy pożyczkowej 6 1/2 %.

KRONIKA.

KALENDARYUM.

Dziś: Ludwika.
Jutro: Bernarda Op.
Pojutrze: Joanny Franciszki.
Wschód słońca—o g. 5 m. 06.
Zachód słońca—o g. 7 m. 53.

WIADOMOŚCI KOŚCIELNE.

Z rozporządzenia J. E. ks. Administratora djeceji w d. 27 sierpnia, w niedzielę, ma być odprawiona **Msza św. na uproszenie pokoju**, z wystawieniem Najśw. Sakramentu. Tegoż samego dnia ma się odbyć **uroczyste poświęcenie**

krzyżów na górze Trzykrzyżskiej przedtem zaś wyruszy z Katedry po niesporach, około godziny 5 wieczorem pod owe Trzy Krzyże **procesja** błagalna ze śpiewem Litani do Wszystkich Świętych, Suplikacji i Psalmu 45. W razie niepogody poświęcenie będzie odłożone.

Dla informacji czcigodnego duchowieństwa co do Mszy św. «pro pace» podają się następujące rubryki:

Ubi in ecclesiis parochialibus duo sunt sacerdotes, Missa votiva solemniter pro pace cantatur in colore violaceo, sine Gloria, oratio unica, commemor. de SS-mo Sacram. sub una conclusione, Credo Prof. Trinit. U. Ev. S. Joannis; altera Missa de Dominica. Ubi unus est Sacerdos—in Missa pro Pace sine Gloria additur commemor. Dominicae sub distincta conclusione et com. de SS-mo, U. B. Dom. Ubi incidit festum I classis, et duo sunt sacerdotes, una Missa cantatur de festo, altera votiva pro pace cum unica oratione ut supra; ubi vero unus, in Missa de festo addenda est com. Votivae sub una conclusione cum oratione festi, ceterisque commemorationibus ut in Calendario. In ecclesiis, ubi non existit onus Missae conventualis vel parochialis, commemoratio Dominicae omittitur.

O Mszy św., jako również o poświęceniu krzyżów, WW. Duchowieństwo raczy powiadomić w niedzielę najbliższą ludz do ambony.

Ks. L. Żebrowski,
Katedr. Mistrz Ceremonji.

Z WILNA.

— **Do internatu J. Maciejewiczowej** przyjmują się uczniowie ze szkoły Stowarzyszenia Nauczycielek i Wychowawczyń. O warunkach można się dowiedzieć w samej szkole w godzinach szkolnych.

— **Sprawy opału.** By zapobiedz brakowi opału, miasto nabyło znaczną ilość torfu, który jest do sprzedania w Wydziale opałowym Rady miejskiej (Dominikańska 2) po cenie 2 mk. 25 fen. za centnar (3 pudy) z dostawą do domu i po 1 mk. 95 f. za centnar bez dostawy.

Torf, jako materiał opałowy, jest bardzo praktyczny, gdyż może być spalany we wszelakich piecach, t. j. zarówno w przystosowanych do opalania drzewem, jako też i węglem kamiennym.

Zaleca się zawczasu zaopatrywać w opał na zimę, gdyż potem może nastąpić podniesienie ceny. (o)

— **Kasa pożycz.-oszczęd. praoc. Zarządu miejskiego.** Wypadki doby ostatniej, t. j. usunię-

cie z posad znacznej części urzędników miejskich, wyłoniły sprawę likwidacji Kasy pożyczkowo-oszczędnościowej pracowników Zarządu miejskiego.

W ubiegłą środę odbyło się ogólne zgromadzenie członków Kasy.

Przewodniczący zgromadzenia, a zarazem prezes stowarzyszenia, p. Piłsudski, poinformował obecnych, że po odliczeniu kapitałów, należących do uczestników Kasy, którzy wyjechali z Wilna, oraz wszystkich pożyczek, wydanych pozostającym dzisiaj w Wilnie uczestnikom Kasy, według sprawozdania za rok 1915. Kasa posiada 58459 rb. W Kasie zaś oprócz premijówek, obligacji m. Wilna i listów zastawnych Wil. Banku Ziemskiego, znajdujących się w Kasie miejskiej, wywiezionych do Moskwy, pozostało w Wilnie obecnie: a) listów zastawnych Wil. Banku Ziemskiego na nominalną sumę 14.800 rb. i jedna obligacja m. Wilna nominalnej wartości 100 rb., które, licząc podług kursu 73 za 100 mogą być zrealizowane w sumie 10.877 rb.; b) kuponów od wyżej pomienionych papierów procentowych na terminy styczeń i lipiec b.r. na sumę około 573 rb. i c) gotówką 889 rb., t. j. razem 12339 rb.

Po zrealizowaniu wyżej pomienionych kapitałów zaledwie można będzie wypłacić pozostającym w Wilnie uczestnikom Kasy jedną piątą część należących do nich swobodnych kapitałów, a osobom, posiadających kapitału mniej niż 25 rb., wydać takowy w całości. Uchwalono prosić Zarząd Kasy o corychlejsze zrealizowanie wszystkich znajdujących się obecnie w Wilnie i należących do Kasy pożyczkowo-oszczędnościowej listów zastawnych Wileńskiego Banku Ziemskiego i kuponów oraz o wydanie wszystkim uczestnikom Kasy, znajdującym się w Wilnie, tymczasowo jednej piątej części ich swobodnych kapitałów, tym zaś, którzy mają swobodnego kapitału mniej niż 25 rb., wydać takowy w całości. Przeprowadzenie likwidacji Kasy ogólne zgromadzenie poleciło Zarządowi Kasy wspólnie z wybranymi, pp. Urbanowiczem, Masłowskim i Wilczewskim. (o)

— **„Lutnia” w ogrodzie po-Bernardyńskim.** Jutro, w niedzielę, na scenie teatru letniego ujrzymy doskonałą sztukę współczesną głośnego autora polskie-

go T. Jaroszyńskiego «Rabus», czyli «Na targowisku».

Z całą dokładnością odzwierciedla autor życie wielkomięskie, dając doskonałe zobrazowanie tła i ujęcie poszczególnych postaci.

Sztuka niepozabawioną jest głębszej myśli i posiada sceny o silnym napięciu dramatycznym.

Obsadę ról główniejszych tworzą pp. Biskupska, Łodzińska, Millerowa, Wiślańska, Jarzęcki, Kliszewski, Olszek, Prawdzic, Zaleski. Reżyseruje p. A. Kliszewski.

Orkiestra «Lutni» przygotowuje szereg nowych produkcji kompozytorów polskich.

Kasa czynna jest dziś 5—8 wiecz., jutro zaś od g. 12.

Litwa i Ruś.

Powrót biskupa Karewicza.

«Voss. Ztg.» donosi z Kopenhagi: Według «Rieczy» w dn. 9 sierpnia został w Petersburgu uroczystie pożegnany biskup litewski ks. Karewicz, który przez Sztokholm i Niemcy udaje się do Kowna, aby z powrotem objąć opuszczoną djeceję. Biskupowi Karewiczowi towarzyszy grono litewskich księży.

OFIARY

złożone w administracji „Dziennika Wileńskiego”

Na wpisy.

Zamiast kwiatów na grób śp. Adolfa Pietkiewicza—Kiersnowscy Janostwo 3 m., Ku uczczeniu śp. Anny Kaderowej—Fryk Edmund z Kowna 5 m., Jako pozostałe ze składki na upominek, wręczony p. Kazimierzowi Rutkowskiemu celem uczczenia jego działalności, jako głównego organizatora kursów—zarząd, profesorowie, słuchaczki i słuchacze Kursów Ekonomiczno-Handlowych 61 m. 25 f., Ku uczczeniu śp. ks. prałata Jana Kurczewskiego—Osiański C. 2 m.

Na pomnik śp. ks. Prałata Jana Kurczewskiego.

Lokatorowie domu Królewska № 1: Antoni Maciejowski 5 m., Teresa Wunikarska 1 m., Marja Kawelkova 30 f., Apolonja Wojska 50 f., Aleksandra Trościńska 50 f., Matulis 50 f., Ludwik Godlewski 50 f., Zofia Naruszewicz 50 f., Emilia Kaczyńska 1 m., M. Jaroszyński 5 m. 20 f., I. K. 5 m., Parafjanie worniański z proboszczem 44 m. 25 f.

Na kuchnie ludowe:

Zarząd Wil. Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego: Koch Franciszek, Skowroński Adolf, Skarzyński Adam 200 m.

Wystawa Wileńskich Domów Pracy

UL. WIELKA Nr. 43.

Stała wystawa z demonstracjami i sprzedaż wyrobów rękodzielniczych. Z wysyłką także do Niemiec. Wystawa otwarta codziennie od 9—1 i od 3—7. We wtorki zamknięta. We środę, sobotę i niedzielę koncert w restauracji od 4—7.

Opał wyborowy:

Bierwiona, sążnie, sęki. Antoni Alexandrowicz, Kasztanowa № 3 m. 9, od g. 10—12. 804

Do wynajęcia

pokój meblowany przy rodzinie. (Dworcowa) Uniwersytecka 9—15. 807

Szkoła kroju, szycia i robot ręcznych dawna, znana **E. Tomkiewicz** przyjmuje uczennice za niewielką opłatą. Ul. Królewska № 5 m. II.

ALBUMINOZA, środek wzmacniający dzieci i starszych, niający siły

w mag. „Fortuna”, Wileńska 20. 796

Palcie nowo-przygotowane

PAPIEROSY

„BELLA”

odznaczające się najlepszym gatunkiem i przyjemnym aromatem.

Cena 10 szt. tylko 25 f.

Obowiązkowo żądacie we wszystkich sklepach

tytuniowych.

Fabryka tytoniu

„I. L. SZERESZEWSKI” A. T. Grodno. 806

Księgarnia J. Zapaśnik

ma na składzie i poleca następujące dzieła ś. p. ks. Jana Kurozewskiego:

- Gospodarz i sługa** wobec prawa Bożego, wyd. II . . . M. —,60 f.
Ja Matka pięknej miłości. Nabożeństwo Majowe ku pożytku rodzin chrześc., wyd. II . . . M. —,60 f.
Konferencje i nauki rekolekcyjne, cz. II, dla osób świeckich M. 1,60 f.
Opowiadanie o dziejach Chrześcijaństwa na Litwie i Rusi. Cz. I — Od Chrztu Litwy do końca XVI wieku . M. 1,80 f.
Pamiętka uroczystego poświęcenia pomnika i statuy św. Jacka w Wilnie na przedm. Pohulance 1843 roku 22 sierpnia . . . M. —,30 f.
Rozmyślenia o tajemnicach Różańca św. na każdy dzień m. października, wyd. II powiększone . . . M.—,80 f.
Sierocie Ty będziesz pomocnikiem. Pamiętka pośw. kaplicy nowozbud., pod wezw. Opatrz. Bożej, przy ochronie Serca Jezusowego . . . M. —,40 f.
Święci Biskupi i Apostołowie Litwy i Rusi Litewskiej . M. —,60 f.
Wykład Przenajśw. Ofiary Mszy św. w 30 naukach niedzielnych . . . M. 3,— f

FABRYKA PIECÓW WAMSLERA
w Monachjum.
NAJWIĘKSZY SKŁAD PIECÓW i KUCHNI
53 Barerstrasse 68.
Uznane, jako najlepsze wyroby. Cennik gratis.

Urządzenia kuchenne dla gospodarstw, hoteli, zakładów i t. p.
POSZUKIWANI SOLIDNI ZASTĘPCY.

Introligator

B. Aleksandrowicz Tatarska 11, przyjmuje roboty w zakresie fachu wchodzące.

Pokojowa

młoda, zdrowa, uczciwa, potrzebuje od zaraz. Od 1—3 codziennie. Ofiarna 2—14. M. Römerowa.